

YILMAZ ODABAŞI • Şarkısı Beyaz

YILMAZ ODABAŞI 1962'de Diyarbakır'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Diyarbakır, Ankara, Kayseri, Gaziantep ve tekrar Diyarbakır'da tamamladı. İzmir Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimi, 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra tutuklanınca yarım kaldı. Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde bir yıl hapis yattı. Dokuz yıl süren yargılaması beraatle sonuçlandı. Çeşitli işlerin ardından 1986-1994 arası Diyarbakır'da gazetecilik yaptı. Sonrasında 2005'e kadar aralıklarla çeşitli gazetelerde güncel yazılar yazdı. 1980'lerin başından itibaren, 2012'de beş ciltte bir araya getirilen şiirleriyle dikkat çekti. İngilizce, Fransızca, Almanca, Farsça ve Kürtçeye çevrilen şiirleri, birçok bes-teci tarafından yorumlandı. Yine büyük ilgi gören çok sayıda öykü, düzyazı, deneme kitabı yazdı. Ödüllere katılmama kararı verdiği 2000'e dek, şiirleri ve yazılarıyla çok sayıda ödül kazandı. 1994-95, 1999 ve 2000 yıllarında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde aklanacağı düşünce suçu mahkûmiyetleri nedeniyle hapis yattı. Resim ve fotoğraf alanında da eserleri vardır. İletişim Yayınları'ndan daha önce *Hoşça kal Diyarbakır* (2013) adlı kitabı yayımlandı.
www.yilmazodabasi.com.tr

Everest Yayınları, 2004-2011 (3 baskı)

İletişim Yayınları 1937 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 285

ISBN-13: 978-975-05-1346-6

© 2013 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2013, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Adem Erkoçak

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Tansel Tüzel

BASKI ve *CİLT* Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

YILMAZ ODABAŞI

Şarkısı Beyaz

1954 yılında Mülkiyeliler Dergisi'nde yayımlanan
"Şarkısı Beyaz" adlı şiirinin,
bu kitabıma adını vermesini hoşgörüyle karşılayan
büyüğüm, şiirimizin yeri doldurulamaz ustası
Cemal Süreya'ya ve zor yıllarımın kadirşinas
dostları Talat İnanç, Dr. Nurettin Demir ve
Bedrettin Gündeş'e sevgi, dostluk ve
minnet duygularıyla...

Birinci Bölüm

I

Yaşamak, bir ortamın çaresiz tutsağı olmaktır.

– Ortega Y. Gasset

Izmir Efes Oteli'nin lobisindeki panjurlardan dışarıya, denizin kışkırtıcı maviliğinin önünden rengârenk giysileriyle geçenlere bakarak kahvemi yudumlarken, baharın ılık esintilerle muhteşem kokular yayarak cüretkâr bir davetiye gibi görüldüğü bir günde birazdan başlayacak bir iş toplantısına hazırlanıyorum.

Lobideki müzik, klimaların uğultusunu bastırıyor. Otel sakın, her şey olağan görünüyor, ama göz ucuyla dışarıya baktığımda, biliyorum ki tam karşımda, denizin ufuk çizgisiyle kesiştiği yerde ve daha da ötelerde büyük maceralar, serseri aşklar, yaman bozgunlarla deşilmiş hayatlar ve ürperici mutluluklar dolaşiyor...

O maceralarda, o serseri aşklarda adıma bir kişilik yerin hep rezerve edilmiş olduğunu düşünmekten caymayan yirmi dört yaşında bir adamım. Geçmişim, deşilmiş bir hayata aitti. Delik deşik, deşilmiş bir hayata aittim. Yazgımı sadece kalbim biliyor; görünümüm ise üstü başı pırl pırl, mutlu, dingin bir adam sunuyor.

Yüzümdeki gülümseyen ifadeyle darmadağın bir hayata

ait olmayan bir görünüm sunuyor, üstelik hayli özenli giyiniyorum. Ayakkabılarım ve kemerim yazlık takım elbisemle aynı renkteler. Ceketimin sol üst cebinde aynı renk bir ipek mendil ile o yıllar hayli revaçta olan pirinç kol ve yaka düğmeleri takıyorum. Koku yapar diye değil soğan sarımsak, aylardır bir sucuklu sandviç bile yemiyorum.

Fakat biliyorum ki geçmiş, insanın gölgesidir ve izler, anılar bizi asla terk etmezler...

Kendimi bir görüntüye indirgediğimi, sadece bir yanılsama sunduğumu biliyorum; ama o görüntüyle işe alınmış, o görüntüyle çalıştığım şirketin rekor satışlar yapan yegâne elemanı olmuştum. Geçmişin hareli gölgeleri ise hep benimleydi. Soluk soluğa eylemler, çarmıhlar, ölüm oruçları, yanı başımda öldürülen arkadaşlarım ve o intihar boğuntularıyla geçen sayısız günlerim...

Anılar, hep bir yüküdür zaten...

Militan geçmişimin darp izlerinin beni o otel lobisinde bile tebessümle izlediğini düşünüyor ve bazen kendimi, ait olmadığım bir sınıftan oraya gizlice sızmış bir ajan gibi hissediyordum.

Belki bir süre daha bu duyarlıkların bilincimde oluşturduğu basıncın kiracısı kalacak, sonra yeniden kendim olabilmemin ağır, zorlu serüvenine koyulacaktım. Hep öyle değil midir: Kendi olduğunda ne çok hayatı yaşar insan, kendi olmadığında ise ne çok ruhsal ölümü ölür.

Kalkıp otelin konferans salonuna doğru yürürken, tam ortasından geçtiğim geniş kumarhanede kocaman cihazların başında onlarca insanın zamanı ve parayı nasıl pervasızca harcadıklarına sadece göz ucuyla bakabiliyorum.

Konferans salonunda Güneydoğu temsilcisi olduğum yabancısı bir ilaç şirketinin Türkiye’de yeni çıkaracağı epilepsi ilacıyla ilgili farmakolojik bilgileri dinliyor, başımızda genel müdür, satış müdürü, bir profesör ve asistanıyla birlikte ya-

rım saatte bir çay kahve servisi sürerken yedi ayrı bölge temsilcisi notlar alarak hepimiz bu ilacın çıkışını hayli önemsiyormuş gibi davranıyoruz.

Her gün saat 17.30'u gösterirken yüzünde donup kalmış ifadeyle slayt makinesinin düğmesini kapatan profesör, "Teşekkür ederim arkadaşlar," diyerek toplantının finalini yaptığında, herkesin yüzünde sezdirmemeye özen gösterdiği yarım yamalak bir memnuniyet beliriyor.

Beş günlük bir program için İzmir'deydik. Sonra herkes temsilcilik yaptığı bölgeye geri dönecekti. Şirket yönetimi, her akşam katılmamızın zorunlu olduğu yemekler düzenlemişti; bu yüzden günlerimiz daha çok otelde geçiyordu.

Otelin konferans salonunda son kez toplandığımızda, yakında piyasaya sürülecek ilacı haber yapacakları söylenen üç gazeteci giriyor içeri. Şirketin bölge temsilcileri, aynı fotoğraf karesinde genel müdürle birlikte görünmek için düpedüz itişirken bir an burkuluyorum. Akşam yemeğinde şirketin müdürleri ve bölge temsilcileri, Karadeniz fıkraları anlatıp futbol konuşuyorlar. Gecenin ilerleyen saatlerinde veda ettiğimizde hepimiz az çok sarhoşuz.

Sabah uçağıyla Diyarbakır'a dönerken gökyüzünün ak bulutlar arasındaki geniş aydınlığına bakarak kendimle konuşuyor, çıkışıyor, hatta hesap soruyorum. Bir yıldır kendimi lanet olası "tıbbi müstahzar" dosyalarının, günlük raporların, prospektüslerin içinde unutmuştum. Okuyacağım kitaplar bıraktığım çekmecelerde günbegün tozlanarak dönüp geleceğim günleri bekliyordlardı.

Bir yıldır bezgin, yaşlı yüzleriyle banklara yığılmış hastalarla çoğu zaman göz göze gelmekten utanarak poliklinik kuyruklarını geçip, sağlık sistemiyle başı belada doktorlara birtakım numune ilaçları, broşürleri uzatarak: "*Stafilokok ve diğer gram pozitif koklar üzerinde bakterisit etkili antibiyotiklerimiz*" gibi saçma sapan –aslında beni hiç ilgilendirmeyen–

sözler ediyor ve günlerimi bu gereksiz cümleleri tekrarlayarak geçiriyordum.

Bu işi bulabilmek için uzun bir sürgünden sonra birkaç ay nasıl çırpındığımı, işveren temsilcisiyle görüşmeye gittiğim sisli bir kış günü, tabanı iyice açılmış ayakkabımın su alması için yolda ayağımın altına nüfus cüzdanımı sıkıştırmak zorunda kaldığımı elbette unutmamıştım.

Zaten o yazgıdan bir an önce kurtulmak, sonra da düşlerime yakışabilmek için birtakım anatomi fizyoloji ve farmakoloji kitaplarını yirmi günde âdeta ezberlemiş, üstelik karşına “rakip” diye dikilen iki kişiyi elemeyi başararak işe alınmıştım. Şirketin kurslarına katılmak için beş yıldızlı bir otelde de o gün bir belediye otobüsüyle gitmiştim.

Fakat toplantıda emekliliğine birkaç yıl kalmasıyla övünen, şirketin diğer temsilcilerinin kendisine gıpta ile baktığı Ankara temsilcisi gibi aynı işte, aynı yazgıda emekliliğini ve ölümünü bekleyen bir adam olmayacaktım ben.

İnsan mahkûmiyet halleri dışında asla bir ortamın çaresiz tutsağı olmaya mecbur değildi. Üstelik eli kolu bağlı mahkûmların bile her zaman “fırar etmek” gibi bir seçenekleri varken.

Uçak Diyarbakır semalarında alçalmaya başladığında karar vermiştim; bu yazgıda eskiyip bir gün torunlarına, “Aslında ben bir yazar olmak istiyordum çocuklar, ama ilaç sektöründen emekli oldum işte!” diyen bir ihtiyar olmayacaktım,

Diyarbakır’a indiğimizde, beş gün boyunca İzmir Efes Otelinde yeni epilepsi ilacı hakkında öğrendiğim her şeyi, zemine ayak bastığım andan itibaren unutmaya karar veriyorum.

II

*Yaşamak, bir ortamın çaresiz tutsağı olmaktan
kurtulmaya çalışmaktır...*

Bir yıldır doğru ve uslu yaşadığımı, bir yıldır koruduğum sükûneti benim için başarı saydığımı söyleyenler, yakın çevremde baskın çoğunluğu oluşturuyorlardı. Düşlerimi, coşkularımı iğdiş etmeye çalışmamı, yani bir bayrak direği gibi çakıldığım yerde öylece kalmamı “istikrar” olarak tanımlayanlar, çoğu zaman aşılmaz sandıkları duvarların önünde yaşamaya inanıyorlardı...

Eskiden üyesi olduğum bir derneğin yöneticisi, sonra bir beyaz eşya mağazasına ortak olan Seyda adlı dostumu ziyaret edip, çalıştığım şirketten ayrılacağımı ona da anlatıyorum; o bile yadırgıyor kararımı:

“Ayrılıp da ortalıkta mağdur olma; bak, o şirket bu şehirde senin işine şu an talip binlercesini bulur!” diyor ve çaylarımızı içtikten sonra oradan ayrılırken uyarıyor:

“MIT binası taranmış denilerek şehrin altını üstüne getiriler; her yerde operasyon var. İki gündür yüzlerce insanı gözaltına aldılar. Kendine dikkat et!”

1980’li yıllar... Kentte bir kasvet, bir gerilim. Köşe başlarında panzerler, devriyeler ve Diyarbakır’da boğucu, karan-

lık günler. İnsanlar işyerlerinden çıkıp, evlerine sağ salim ulaşma telaşındalar.

Tedirgin adımlarla yürürken, başı belada bir şehirde doğmanın, adamın başını da bela ile hep aynı hizada tuttuğunu düşünüyorum.

İzmir'den döndükten üç gün sonra, çalıştığım şirketin genel müdürünü telefonla arayarak istifa kararımı bildirdiğimde, genel müdür çok şaşırarak uyarılarını art arda sıralıyor:

“Bakın, bu şirkette size ekmek var, istikbal var... Belki de hayatınızı mahvedecek bir karar veriyorsunuz. İyi düşündünüz mü?”

“Evet, iyi düşündüm,” diyorum.

“İzmir'den ayrılalı şunun şurasında ne oldu ki. Bu kadar kısa sürede nasıl sağlıklı bir karar verilir! Bakın, bir sıkıntınız, bir sorununuz varsa açık seçik söyleyin, bir süre izne ayıralım sizi.”

“İzin değil, ayrılmak istiyorum sadece!”

“Başka bir firmadan daha cazip bir teklif mi aldınız?”

“Hayır, bu sektörde kalmayacağım, bu işi sürdürmeyi düşünmüyorum.”

“Peki ama, ayrılıp ne yapacaksınız yahu?”

“Şair olacağım!” deyince, genel müdür kahkahalarını koyuyor:

“Yahu bütün şairler açlıktan ölmüşlerdir. Hem siz şair olmayı öyle kolay mı sanıyorsunuz? Bakın, kendi isteğinizle ayrılırsanız bizden kesinlikle tazminat da alamazsınız!”

“Yok, sizden bir şey istemiyorum!” diyorum.

“Pekâlâ, madem kararınız kesin, yarın ilk uçakla satış müdürü Özkan Bey'i Diyarbakır'a gönderiyorum. Bize de yeni hayatınızda başarılar dilemek kalıyor,” diyerek sinirli bir sesle telefonu kapatıyor.

Sonraki günün öğle saatleri şirketin satış müdürü Özkan Bey ile kent merkezinde buluşup, şirket adına oluşturdu-

ğum ve bir pasajın üçüncü katındaki büroya doğru yürüyoruz. Baharın son günleri...

Pasajın merdivenlerini soluk soluğa çıkarken, “Daha Mayıs ayında yaz geldi Özkan Bey, bugün çok sıcak,” diyorum. Özkan Bey, hafif bir tebessümle yanıtlıyor:

“Büyükler ne demişler, para ve sıcak iyidir.”

Bu cümle ile ne demek istediğini anlamıyorum. Ayrılmakla parasız kalacağımı mı vurgulamak istiyor acaba, diye düşünürken, ne demek istemiş olursa olsun ona bir yanıt vermem gerektiğini düşünerek yanına yaklaşım fısıldıyorum:

“Halt etmiş o büyükler, her ikisinden de mikrop ürer Özkan Bey!” diyorum. Susuyor, ama kaşları daha bir çatlıyor.

Büroya girdiğimizde gerginiz, ikimiz de susmayı sürdürüyoruz. Kalkıp çekmeceleri açarak çıkardıklarımı masanın üzerine birer ikişer bırakıyorum.

“İşte büronun, dolap ve çekmecelerin anahtarları, otomobil anahtarı ve ruhsatı; bunlar broşürler, raporlar, sirküler ve büronun kira sözleşmesi. Şu köşedekiler de kalan numune ilaçlar. Lütfen hepsini teslim alın Özkan Bey!” diyorum.

“Siz de istifa dilekçenizi yazın!” diyor.

O çayını yudumlarken, “İstifamın kabulünü (...)” diye yazıp uzatıyorum.

Elinde dilekçemle yüzüme soğuk, donuk bir ifadeyle bakıp: “Yazık ettiniz,” diyerek söze giriyor:

“Yeni yıldan itibaren sizin için çok iyi şeyler düşünüyorduk. Sizi büyük atılımlar içinde olan şirketimizin temposuna ayak uyduran özel bir eleman olarak görüyorduk; biz memnunduk, ama siz memnun değilmişsiniz demek...”

“Memnuniyetle ilgisi yok. Benim başka planlarım var. Zaten bir yıl çalıştıktan sonra ayrılmayı tasarlayarak başlamıştım. Benden iyi hâl kâğıdı isteseydiniz eğer, şirketinizin kapısından geçmemden bile rahatsız olurdunuz,” dediğimde, hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermeden yanıtlıyor:

“Ne münasebet! Biz, sizin siyasi bir suçtan bir dönem askerî cezaevinde yattığımızı dahi başından beri biliyorduk. Büyükle bir şirket çalışacağı elemanı muhakkak araştırır. Ancak biz kamu kuruluşu değil, özel bir şirkettiz; bir elemanın iyi çalışması, kurallarımıza uyması bizim için daha önemlidir. Hatta hiç unutmuyorum, sizin şirketimize alınıp alınmamanızla ilgili genel müdürümle bir tartışma da yaşamıştık.”

“Nasıl bir tartışma? Genel müdür işe alınmama karşı mı çıkmıştı?”

“Hayır, o değil, ben karşı çıkmıştım. Ama o, kursta başarılı olduğunuzu, sizi benimsediğini ve terör mağduru bir genç olarak size bir fırsat vermemiz gerektiğini söylemişti; ben de bu fikrine pek katılmadığımı söyleyince tartışmıştık.”

“Ben mağdur değilim Özkan Bey! Bence yapmak istemediği işi yapanlar, konuşmak istemediklerini konuşanlar ve gitmek istemedikleri yerlere gidenler mağdurdur asıl.”

“Bunları sizinle tartışmam. Ancak şu kadarını söyleyeyim, paradan mikrop ürettiğine inanan bir zihniyet, her yerde mağdur olmaya mahkûm bir zihniyettir. Bugün siz dünyanın neresine giderseniz gidin, paranın gücünün geçerli olmadığı bir toprak parçasına rastlayamazsınız. Bilakis para bütün mikropları temizler. Sizin daha yaşınız çok genç, bunu ileride anlarsınız.”

Hiçbir yanıt vermeden elini sıkıp çıkıyorum...

O, bir şeyleri kolayca yitirerek gittiğimi düşünürken, ben ise bir şeyler kazanmışçasına, tüy gibi hafiflemiş olarak pasajın merdivenlerini bir solukta iniyorum; kravatımı lise kaçkınları gibi iç cebime sıkıştırıp, ana caddede yürüyen telaşlı kalabalığa bakarak mırıldanıyorum:

“Haydi oğlum, özgürlüğe! Haydi, istikamet burnunun dikeyi, tam yol ileri!”

Maliyetlerinin on misli fiyatlarla satılıp, muadilleriyle kıyasıya bir rekabette yarıştıran ilaçlar için koşuşturmak ye-

rine, hayatımın bu yeni kavşağında yazdıklarımla yüz yüreği, yaşadıklarımla da bir semt kadar alanı temiz tutabilirsem, bu bile dünyaya gelmiş olmama değer, diye düşünüyorum.

Artık sigorta, kota, ikramiye, harcırah, mesai, rapor, müstahzar, poliklinik gibi sözcükleri hayatımdan bir çırpıda söküp atmıştım. Artık özel aracımın veya uçakla gittiğim kentlerin en iyi otellerinde, en leziz lokantalarında kendime rastlamayacaktım; artık kıt kanaat günlerin, ter ve sarımsak kokan belediye otobüslerinin, yeni yargılanmaların ve soğuk mahkeme koridorlarında mübaşir seslerinin, parasızlıkların, küf ve sidik kokan daracık koğuşların beni yeniden beklediğini biliyordum.

Şehrin curcunasında minibüslerin klakson seslerine meydan şerbetçilerinin pirinç güğümlerinin şangırtıları eşlik ederken, bir çay bahçesinde oturup, yeni bir baharın sarmaşıklarının yüzyıllara rağmen ayakta duran surlara sarılarak oluşturduğu muhteşem uyumu izleyerek çayımı yudumlayıp ve kalemini çıkarıp not alarak kendime start veriyorum:

*Çarp gönlünü ko savrulsun bu tarumar aşklara
Vur aşkının hicranını firar yolculuklara!*

Yaşım yirmi dört hareket durağım bir taşra kentinin sıkı yönetim günleriydi. Mal varlığım ise kalbim, cüretim bir de cebimdeki son maaş tutarıydı.

Yola çıkma zamanıydı...